

Internet Halachah – Session 2

More Copyright, Software Piracy and Intellectual Property:

1 שולחן ערוך חושן משפט סימן שסג סעיף ו-ז

הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, שאמר לו: צא, ולא יצא, חייב ליתן לו כל שכרו. ואם לא אמר לו: צא, אם אותה חצר אינה עשויה לשכר, אינו צריך להעלות לו שכר. (ואף על פי שהוציא את בעל הבית בעל כרחו מן הבית והוא דר בו (מרדכי פרק כיצד הרגל). ואפילו היה רגיל להשכיר, רק שעכשיו לא עביד למיגר, בתר האי שעתא אזלינן) (נ"י פ' הנ"ל), אף על פי שדרך זה הדר לשכור מקום לעצמו, שזה נהנה זה אינו חסר. הגה: ודוקא שכבר דר בו, אבל לא יוכל לכופו לכתחילה שיניחנו לדור בו, אע"פ דכופין על מדת סדום במקום שזה נהנה זה אינו חסר, הני מילי בדבר דאי בעי ליהנות לא יוכל ליהנות. אבל בכי האי גוונא דאי בעי בעל חצר ליהנות ולהרויח להשכיר חצירו היה יכול, אלא שאינו רוצה, אין כופין אותו לעשות בחנם (מרדכי ונ"י פרק הנ"ל). ואם החצר עשויה לשכר, אף על פי שאין דרך זה לשכור, צריך להעלות לו שכר, שהרי חסרו ממנו. הגה: מיהו אם לא היה דר בו, אלא שגזלו ממנו, פטור לשלם השכירות (טור ס"ו בשם הרא"ש ולאפוקי מהרמ"ה). וסתם בתים בזמן הזה קיימי לאגרא ואף על גב דעדיין לא השכירו מעולם (מרדכי פרק כיצד הרגל והגהות מיימוני פ"ג דגזילה ועיין בת"ה סימן שי"ז).

יש אומרים דכשאינן החצר עומד לשכר דאמרינן דאינו צריך להעלות לו שכר, אם חסרו אפילו דבר מועט, כגון שהיה הבית חדש וזה חסרו במה שהשחירו, אף על פי שאין הפסד אותו שחוררית אלא מועט, ע"י מגלגלין עליו כל השכר כפי מה שנהנה. (ואם כן אין דרך זה לשכור, פטור, דהא לא נהנה ויש חולקים) (ר' ירוחם נ"ב שתי הדעות).

- Squatters' rights and responsibilities
- What if no loss is incurred by the owner of the property?
- Forcing the owner to let an empty property
- Assumption that all properties are available to rent
- Damage to the property and ramifications

2 שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא - חו"מ סימן כד

תשובה על דבר אשר נשאלתי מק"ק ליווארני ז"ל השואל. ראובן חיבר פירוש על סדר נזיקין וקדשים והלך אצל שמעון המדפיס ונתפטר עמו בסך ידוע בעד כל דף שידפיס לו אלו השני סדרים עם פירש"י ותוספות ופירוש של המחבר הנ"ל למטה. והנה דרך המדפיסים אחר גמרם כל דף ודף סותרים סידור האותיות לסדר מהם דף אחר זה המדפיס יש לו הרבה אותיות לכן לא קלקל הסידור והניחו כמות שהוא רק הסיר מלמטה הפירוש החדש והדפיס לעצמו שני סדרים הנ"ל עם פירש"י ותוס' שהיו מוכנים בידו בעת הפנאי שישלים להדפיס כל הש"ס. וטען ראובן המחבר הנ"ל יען שתשלומי שכירות המסדרים האותיות הוא היה משלם ועתה למה יהנה שמעון מסידור אותיות חנם ויחזיר לו חלקו מסידור האותיות כדין כל הנהנה ממלאכת חבירו כדין מעין המשקה שדות והמקיף את חבירו משלש רוחותיו. ושמעון טוען מאחר שהאותיות הם שלו יכול להשתמש בהם כרצונו ואין כח ביד ראובן לקלקל הסידור וכו'. יורנו רבינו הדין עם מי. עכ"ל השואל....

- A question from the community of Leghorn to Rabbi Yechezkel Landau of Prague
- Reuven authored a commentary on part of the Mishnah
- The printer, Shimon, did not take down the print blocks, removed Reuven's commentary and reprinted the Mishnah
- Reuven claims compensation
- Shimon claims they belong to him

אמנם אחר היישוב נראה שחייב לשלם חלקו שהרי גם בדר בחצר חבירו אפי' לא קיימא לאגרא אם חסרו אפי' דבר מועט מגלגלין עליו כל השכר כפי שנהנה כמבואר בש"ע בסימן שס"ג סעיף ז' יע"ש. והרי גם כאן מחסרו הרבה שאם לא היה שמעון מדפיס סדרים הללו הו' שכיחי וקפצו זביני על ספריו של ראובן שאפי' מי שלא היה קונה פירושו לחוד מ"מ אגב שהיה צריך לשני סדרים הללו ללמוד מתוכם גמרא עם פירש"י ותוספות היה מוסיף איזה דבר לקנותם עם פירושו של ראובן ועכשיו שמדפיס שמעון יהיה סדרים הללו שכיחי ובזול ולא ימצאו כל כך בריוח קונים שיקנו מראובן וכיון שגורם לראובן הפסד בזה מגלגלין עליו כל מה שנהנה לפי חלקו מסידור האותיות... מ"מ כאן בנדון שלפנינו אינו דבר מועט ואי אפשר

Internet Halachah – Session 2

לומר בזה שאינו חייב רק מה שהפסידו כי ההפסד לדעתו הוא יתר על הוצאה לכן חייב שמעון לשלם כל שנהנה מסידור האותיות לפי חלקו כל אחד לפי מספר מה שמדפיס. כן נלענ"ד.

- Similarity to the case of squatting and causing damage
- Loss is considerable as Shimon has flooded the market
- Shimon must reimburse Reuven for the loss

+/הגהות רב"פ/ נ"ב מאד נפלאים דבריו, הכי בדף המסודר היה נשאר זכות לראובן המחבר אף אחר שכבר נעשה בו מלאכתו וכל שעושה שמעון אח"כ באותו דף המסודר בשלו עשה, ובלא טעמא דזה נהנה כו' אין בכה"ג מקום התחלת צידוד חיוב על שמעון. ואף לפי הנחתו של המחבר אין מזה ענין השתוות להמפסיד שחורריתו דביתו ששם נעשה ההפסד בבית של התובע בלא דעתו אבל הכא הכי היה מנוע ע"פ דין לשמעון שידפיס לעצמו ספרי המשניות בלי פירוש המחבר, וכיון שמותר היה לכתחלה להדפיס לצורך עצמו ספרי משניות למה יקרא בשם הפסד ואף שהדפיסם באותו דף שהיה מתוקן ומסודר תחלה לצורך ראובן כיון שהשלים הדפסת צרכו רשות היה לשמעון להדפיס באותו דף כמו שהיה רשות בידו לדפוס באותיות אחרות ואין בזה שום נדנדוד איסור בגרם מניעת ריוח לחבירו. ונראה שלא היה צד איסור על שמעון לדפוס לצורך עצמו באותו דף מיד אחר שנגמר סידורו בעזיבת פירוש המחבר אף בטרם החל לדפוס עבור המחבר כי לא היה הדף קנוי לראובן. נחזי אנן עד"מ ראובן שצריך לשלוח סחורתו לאיזה מקום והשוה עמו שמעון שיעשה עגלה חדשה וגם יקנה סוסים להוליך בשכר סחורתו של ראובן למקום פלוני, היעלה על הדעת שאם שמעון מניח באותו עגלה גם סחורה של עצמו יצטרך ליתן לראובן שיעור הנאתו. +

- Note from Baruch Taam – how can Reuven retain rights in this way even after the first print-run?
- There is not a trace of prohibition
- Is it credible to say that when Shimon puts his goods on Reuven's wagon that he must pay?

3 שו"ת שואל ומשיב מהדורה א"א סימן מד

ודרך אגב אסמוך בזה מ"ש אודות הסכמות וגזירות שגזרין הרבנים על הדפסות והמדפיסים פורצים בה.... והביא הך דשו"ת רמ"א סי' יו"ד /י' שהטעמים שם לא שייכי כאן שהרי כבר מכר ספריו וגם אין הספרים שוים שהמחבר הדפיס ש"ע קטנים עם בה"ט ופ"ת וזה הדפיס גדולים ואיש שיש לו הש"ע גדולים לא ירצה לקנות הש"ע הגדולים בשביל הוספת הפ"ת לבד ולא ברי היזיקא ובפרט שכבר מכר המחבר הספרים ואין לחלק בין מדפיס ספר שכבר נדפס בין הדפסת ספר חדש והנה כל דבריו תמוהים דזה ודאי שספר חדש שמדפיס מחבר וזכה שדבריו מתקבלים ע"פ תבל פשיטא שיש לו זכות בזה לעולם והרי בלא"ה אם מדפיסים או מחדשים איזה מלאכה אינו רשאי אחר לעשות בלא רשותו והרי נודע שר' אברהם יעקב מהרובשוב שעשה החשבון במאשין כל ימיו קבל שכרו מהקיר"ה בווארשא ולא יהא תורה שלימה שלנו כשיחה בטיילה שלהם וזה דבר שהשכל מכחישו ומעשים בכל יום שהמדפיס חבור יש לו ולב"כ זכות וזה איזה שבועות שהמדפיס מהלבארשטאט רצה להדפיס ים התלמוד ומפה"י שנית ושאל רשיון ממני ומגיסי הגאון נ"י ואם יאמר ששם לא מוזכר זמן מוגבל הנה בצל"ח שנדפס בזאלקווא ע"י ר' שלמה רבין שטיין נדפס שם שנדפס בהרשאת בני הגאון הצל"ח והרי שם לא גזרו איסור כלל ואפ"ה לא חפץ להדפיס בלתי רשות שהוא איסור גמור ומה שנמצא בספרים שהמחבר מדפיס וגוזרים עד זמן מוגבל לאו משום שאין לו כח לאסור עולמית ז"א דבשלו אדם רשאי לגזור שלא ידפיסו עולמית בלתי רשותו או ב"כ רק שאדרבא המחבר בעצמו רוצה שידפיסו ספריו אחר שיזכה למכור ספריו ומבקש שיפוצו דבריו ע"פ תבל אבל אם באמת מחבר ספר הנצרך כעין ספר פ"ת שרבו הקונים מפני שהוא מלוקט מהרבה ספרים והמורים צריכים לו כי אתו כ"ע ושיילי בקצרו פשיטא שיש כח בידו ומ"ש שהמחבר לא כתב איסור הנה אף אם לא הי' כתוב איסור הי' אסור להשיג גבולו אבל באמת במדינת רוסיא איסור וחרם וקונם אסור להזכיר ולא ישמע על פינו כי מצד הממשלה אין כח בידם לגזור אף לבקש ומה"ט לא נאמר שום איסור וגם במדינתנו יש חק בהדפסה מבלי להדפיס מצד חוקי הממשלה ומה כח ב"ד יפה כ"א יעשו דרך בקשה.....

- Copyright issues
- What if the second book differs from the first?
- It is obvious that the first retains rights over future publications
- Are our laws less protective than secular laws?

Internet Halachah – Session 2

4 שולחן ערוך חושן משפט סימן רצב סעיף כ

המפקיד ס"ת אצל חברו, גוללו פעם אחת ל"ב חדש. ואם כשהוא גוללו פתחו וקרא בו, מותר; אבל לא יפתח בגלל עצמו ויקרא. והוא הדין שאר ספרים. ואם פתח (וקרא) וגלל בגלל עצמו, הרי שלח יד בפקדון ונתחייב באונסים. הגה: וכמו שאסור לקרות ממנו, כך אסור להעתיק ממנו אות אחת. והני מילי בעם הארץ; אבל ת"ח שאין לו ספר כיוצא בזה, מותר לקרות ולהעתיק ממנו, כי ודאי אדעתא דהכי הפקידו אצלו...

- A deposited Sefer Torah must be rolled once in 12 months
- But if one reads it for one's own interest, one becomes liable for mishap
- One may also not copy it, but note exception

5 שו"ת אגרות משה חלק יו"ד ג סימן צא

שאחד עשה ספר בלע"ז בהעתקת דינים מהספר אגרות משה שלי, והוא איסור אף אם היה התרגום ראוי שבזמנו ליכא מי שיכול לומר ולהדפיס פסקים בלא באור ומקורות, וכבר בקש ממני רשות איזה אינשי מכאן ואמרתי שאיני נותן רשות על זה. וגם נמצא שלא העתיק כראוי ויש כמה דברים בטעותים וכמה דברים שגורמים לטעות שזה עוד גרוע ביותר, וגם להעתיק, התשובות ממש פשוט שהוא חסרון גדול ליתן הפסקים לאינשי דעלמא שאינם ת"ח שיבואו לדמות מלתא למלתא ולכן אני מוחה בכל תוקף שיש למחות. והנני זקנך אוהבך בלונ"ג, משה פיינשטיין.

- The chap who wanted to translate sections from Igrot Moshe
- The author has the right to withhold permission

6 תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף עא-ב

משנה. השוכר את החמור להוליכו בהר והוליכו בבקעה, בבקעה והוליכו בהר, אפילו זו עשר מילין וזו עשר מילין, ומתה - חייב. השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה, אם החליקה - פטור, ואם הוחמה - חייב....

גמרא.... רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: הא מני - רבי מאיר היא, דאמר: כל המעביר על דעת של בעל הבית נקרא גדלן.... דתניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק, לא יקח בו טלית, טלית - לא יקח בו חלוק, מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית.

- Misuse of a hired animal
- Someone who ignores the will of the owner is called a thief

7 תחומין כרך ו' - הרב זלמן נחמיה גולדברג העתקה מקסטה ללא רשות הבעלים

וביאור הדבר נראה שסובר ר"מ שכיון שנתן לעני לקנות חלוק הרי זה כאילו נתן לעני הדינר בשיור שלא נתן אלא לעני קנית חלוק, אבל לגבי לקנות דבר אחר לא נתן לו ועדיין הוא של הבעה"ב ונמצא שעני גוזל לבעה"ב את הדינר אם קונה דבר אחר.

- The pauper who misuses a donation

והנה מגמ' זו למדנו שיכול אדם לשייר לעצמו בחפץ שמוכר או שנותן לחבירו שיור, לא רק שיור שיש לו זכות ואפשרות להנות ולהשתמש במה ששייר, וכהא שאמרו בגמ' ב"ב סג במוכר בית לחבירו ואמר לו ע"מ שדיוטא עליונה שלו דיוטא עליונה שלו - לענין שיכול המוכר להוציא זיזין לאויר חצרו של הלוקח לבנות על גבה, אלא אפילו במקום שאין לו אפשרות ליהנות ולהשתמש במה ששייר, וכנידון דידן שלא נשאר לבעה"ב שנתן לעני לקנות חלוק דוקא זכות לעצמו שאפשר לממש אותה, אלא כל שיורו לא היה אלא לענין שיעכב על העני שלא יקנה זולת חלוק.

- It is permitted to retain rights to an item that has been sold – idea of 'shiu'r'

Internet Halachah – Session 2

היוצא ממה שכתבנו שהנותן מעות לעני לקנות במ חלוק וקנה טלית לדעת הקצה"ח אינו משלם לבעלים ולפי דרכנו משלם כל המעות.... ולפי זה המוכר קסטת לחבירו ושייר המוכר לעצמו שיור לענין שלא יקליטו ממנו, לפי דרכנו אם עבר והקליט הרי הוא כגזלן גמור שהרי לענין להקליט ממנו אין הקסטת שלו ולדעת הקצה"ח אינו אלא שנקרא גזלן אבל אינו גזלן גמור.

- Rights to cassettes and copying restrictions
- Full-blown theft due to 'shiyur' principle

מלבד האמור לעיל יש מקום לחייב המקליט את הקסטת מטעם אחר, דהנה אם הקליט הקונה - או אדם אחר - מקסטת של המוכר יש לדון שחייב לשלם מטעם נהנה. הדין הוא שהנהנה ממנו חבירו והלה חסר חייב לשלם, וכאן חסר המוכר, שאילו לא הקליט היה המוכר יכול למכור חפצו ביוקר ועל ידי זה שהקליט נתרבו בעולם קסטות, ולכן נתמעטו קונים למוכר.

- The copier should compensate the owner, as he has diminished his sales

לפי"ז יוצא שבזה נהנה וזה חסר חייב גם כשאין בדבר משום איסור גזל, שאין חיוב הנהנה נובע מאיסור גזל.

- Separation of benefit from theft

עתה נבא לדון במי שהקליט שלא ברשות החזן אם מותר לאדם אחר להקליט ממנו, וכן אם הקליט אם חייב לשלם לבעלים הראשונים. והנה בכל גזל שגזל ונתיאשו הבעלים מותר לקבל מן הגזלן, שאחר שנאשו הבעלים הרי הוא כאבדה לאחר יאוש שמוותר ליקחנו, וכן נראה מתוס' ב"ק דף סט א ד"ה כל, שהקשו למה אין גזל פטור מן המעשר לאחר שנתיאשו הבעלים? וז"ל: "נהי דנגזל אין יכול לתובעו מן המחזיק בה לאחר יאוש כדאמרין ב"ק קיא, ב דדוקא גזל ולא נתיאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה, רצה מזה גובה, אבל אחר יאוש אין יכול לגבות כלום מן השני, מ"מ כיון שכל אדם אסור להחזיק בה מפני שהיא צריכה לגזלן ליפטר מן הנגזל, ואם כבר זכה בה אחר חייב לשלם דמים

- Pirating a copy
- 'Yiush' and rights

ומעתה בנידון השאלה במקליט חזן או שקנה קסטת ושייר המוכר הקסטת לעצמו לענין שלא יקליטו ממנו, ועבר והקליט, כיון שהקסטת החדשה שייכת לגזלן, שאף שגזל בהעתיקו מהקסטת הראשונה (זו שקנה), וכמו שהעלנו באות ט, מ"מ הקסטת החדשה היא לגמרי של הגזלן, ולכן המקליט ממנו אינו גזלן, ואין כאן משום סועד הגזלן לעשות שינוי. ומ"מ זה שהקליט חייב לשלם לבעלים הראשונים משום זה נהנה וזה חסר

- The second cassette belongs to the thief, so copying it is not theft, although it is illicit benefit

א. אם אמר מוכר הקסטת או כתב שאינו מרשה להעתיק ממנה, אסור לקונה להעתיק, שכן אסור להעביר על דעת בעל הבית. מכל מקום אין לו דין גזלן (כדעת חכמים דר' מאיר, אות יז).

ב. אם אדם העתיק מקסטת של אחר העומדת למכירה או מפי החזן עצמו, כשיש להם הפסד מהתמעטות מכירותיהם, עולה השאלה אם חייב לשלם לבעלים מדין נהנה, והדבר תלוי במחלוקת ראשונים (ר"ת ור"י) ואחרונים (רמ"א וש"ך), ולפי פסק הנוב"י חייב לשלם (אות יא, יב).

ה. אם העתיק מקסטת שהועתקה כבר ללא הסכמת הבעלים הראשונים, אינו נחשב גזלן.

ו. מכל מקום אסור לקנות הקסטת מהגזלן - הקונה שהעתיק לאותה קסטת למרות השיור - כי גורמים לו להוסיף עבירות, אבל לקבל מתנה מהגזלן מותר

- Copyright forbids copying! However, the person may not actually be a thief
- If the original is for sale, the copier causes a loss to the owner
- Copying a copy is not technically theft
- Yet it is forbidden, because of 'shiyur' and increases sins, although receiving it as a gift is permitted